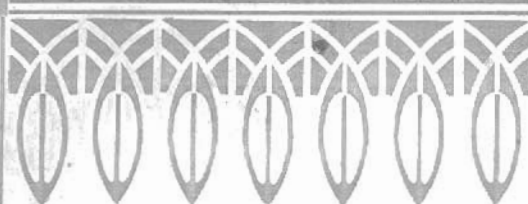

วังวรโสโรสโรนทร์

เวद्याวจัณม์บุญญกิริยาวัตถุ

ของ

สมเด็จพระสังฆราช (ดำ) วัดราชประดิษฐ

แจกในการปลงศพ

สิทธธัมมบัณฑิต เขียมพึงประกาศ ผู้มารดา

วันที่ ๓ เมษายน พ. ศ. ๒๕๒๓

โรงพิมพ์ไท ถนนรองเมือง กรุงเทพฯ ฯ

ล
BQ
2548
ล65075

เวียงยาวัจฉมัยบุญญกิริยาวัตถุ

ของ

สมเด็จพระสังฆราช (ด.) วัดราชประดิษฐ

นางวิจิตรรัตน์

เลขที่ ๑๖๖

สมุทรคา

วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๓

หนังสือสงวน
ห้าม
นำออกนอกห้องสมุด

เวยยาวัจจัมยปฺญญกิริยาวัตถุ

นมตถุ สุกตสฺส ฯ

คัมภีร์กิจจกรณพฺยาวภูสฺส ภาโว เวยยาวจฺจํ ฯ เตส
เมว กิลานานํ จ ยถาวุตฺตชฺฌมาสเยน คัมภีร์กิจจกรณ-
เจตนา เวยยาวจฺจํ นามาติ ฯ

อนุสนธิพระธัมมเทสนา มีบุพพาปรสัปเนื่องตาม
ลำดับมา บัดนี้จะได้รับพระราชทานถวายเป็นวิสาขนา ใน
กามาพจรกุสลเวยยาวัจจัมยปฺญญกิริยาวัตถุคำรับห้า ตาม
นัยในพระคัมภีร์อรรถกถาฎีกาและสารกนิทาน สนอง
พระเดชพระคุณประดับพระปัญญาบารมี ฯ คำเนื้รเนื้อ
ความในเวยยาวัจจัมยปฺญญกิริยาวัตถุนั้นว่า กุสลเจตนา
ซึ่งบังเกิดขึ้นห้ามความเกียตคร้านเสีย และประพฤต
ประโยชน์แก่ผู้อื่นเป็นการช่วยสำเร็จโดยประโยชน์
ประโยชน์ควาจา ประพฤตहितจริยาโดยอุปการมุขพิเศส
แผนกหนึ่ง ชื่อว่า เวยยาวจฺจํ กิจการของผู้ชวนขาย
กิจการของผู้ช่วยเหลือหนุน ฯ พระฎีกาจารย์เจ้าแสดงโดย

นิพพจนแห่งเวยยาวัจฉัพพีทว่า ตัดกิจกรรมพยุชาวุสสุ
 ภาโว เวยยาวุจจิ ความที่บุคคลมาเป็นผู้ชวนขายเกื้อ
 หนุนในกิจนั้น ๆ ชื่อว่าเวยยาวัจฉ ความเป็นผู้ชวน
 ขาย กิจการของผู้ชวนขาย ๆ โดยเนื้อความว่า
 เจตนาเป็นเครื่องทำกิจนั้น ๆ แก่ผู้เจริญวัยและเจริญคุณ
 และคนไข้ทั้งหลาย ทำด้วยอัชสาครัยอันไม่เสรำหมอง
 อัชสาครัยปราศจากโทษ ไม่มุ่งต่อลาภสักการเปนต้น
 ชื่อเวยยาวัจฉ เจตนาเครื่องเป็นผู้ชวนขาย ๆ เวยยา-
 วัจนั้นแล ชื่อเวยยาวัจฉมัย ๆ การทำบุญนั้นเป้นวัตถุ
 แห่งอนิสงส์ทั้งหลายนั้น ๆ ชื่อว่าเวยยาวัจฉมัยปุญญ
 กิริยาวัตถุ บุญกิริยาวัตถุแล้วด้วยกิจการแห่งผู้ชวน
 ขาย ๆ พระอัครตถกถาจารย์เจ้า แสดงเวยยาวัจฉนั้น
 โดยนิทัสสนนัยที่บุคคลจะพึงรู้โดยง่ายว่า เหมือนเมื่อ
 ภิกขุหนุ่ม ทำวัตรปฏิบัติแก่ภิกขุทั้งหลายอันเจริญพร-
 ษายุกาล หรือเมื่อคฤหัสถชนได้เหนภิกขุเข้าไปยังบ้าน
 เพื่อบิณฑบาตแสวงหาภิกขาหารแล้ว ช่วยรับบาตรไป
 แล้วให้ถือเอาภิกขาภัตต์ในบ้านแล้ว นำเข้าไปถวายแก่
 ภิกขุนั้น หรือได้ยินผู้ใดผู้หนึ่งเตือนว่า ท่านจงไปนำ

บาตรแห่งภิกขุทั้งหลายมาเกิด ดังนี้ แล้วรับไปโดยเร็ว
 รับบาตรมาแต่มือแห่งภิกขุทั้งหลาย บุญญกิริยาวัตถุ
 สหระคตไปพร้อมกับเวยยาวัจจันั้น บัณฑิตพึงรู้แจ้งใน
 กาลเมื่อบุคคลทำความขวนขวายด้วยกายนี้ ๆ เนื้อ
 ความพัฒนา ดังรับพระราชทาน ถวายวิสัยชนา มาฉนี้
 พระอรรถกถาจารย์เจ้า แสดงให้ผู้ศึกษาทราบเวยยาวัจ
 ฉนี้โดยง่าย พอเป็นลักษณะหารนิทสสนนัย เมื่อจะ
 กำหนดเวยยาวัจจมัยนั้นตามกัมมทวาร ก็ได้เป็นสอง
 อย่าง คือความขวนขวายด้วยกายหนึ่ง ความขวน
 ขวายด้วยวาจาหนึ่ง ๆ ข้อซึ่งบุคคลมาไม่เพิกเฉยเสีย
 และตั้งจิตต์ชอบประกอบสุขประโยชน์แก่ผู้อื่น ด้วย
 ประโยคกายก็ดี ด้วยประโยควาจาก็ดี เป็นहितจริยาเป็น
 อรรถจริยา โดยอุปการมุขแผนกหนึ่ง พ้นจากการให้
 สิ่งของและความค้ำบัสนั้น ส่วนนี้เป็นเวยยาวัจจกิจ
 การแห่งผู้ขวนขวาย คือช่วยเกื้อหนุนประกอบสุข
 สบายแก่ผู้อื่นให้สำเร็จด้วยกายวาจาตน ๆ เวยยาวัจ
 มัยบุญญกิริยาวัตถุนี้ กำหนดในกัมมทวารทั้งสอง คือ
 กายและวาจา ด้วยประการฉนี้ ๆ เมื่อจะกล่าวโดย

ึ่งอีกสถานหนึ่ง แม้เป็นไปในมโนทวารยังไม่ถึงความ
 กำเริบแห่งกายและวาจา ก็อาจกล่าวว้เวยขาวัจจมั
 ด้ ๑ ให้ผู้มีปรีชาฟังแสดงเวยขาวัจจในทวารทั้งสาม
 นั้น ด้วยเมตตากายกัมม์เมตตาวจิกัมม์เมตตามโนกัมม์
 ซึ่งมาในสาราถิยธัมม์หกประการนั้น ๑ เมื่อจะ
 กล่าวโดยประจักษ์ตามกิจที่ชัด ๆ ก็ควรที่บัณฑิตจะ
 บัญญัติเวยขาวัจจมับุญญกิริยาวัตถุนี้แต่เพียงในกาย
 ทวาร และวจีทวารเท่านั้น ๑ อนึ่งพระฎีกาจารย์เจ้ายก
 สัมปทานบุคคล คือท่านผู้เจริญวัย ท่านผู้เจริญคุณ
 ความดีในสันดาน บุคคลทั้งหลายที่บวชไ้ ดังนี้ชน
 แสดงไว้ว่า เจตนาเหตุทำการชวนชววยแก่ผู้เจริญวัย
 อายุมาก และผู้เจริญคุณความดี และคนบวชไ้ ช้
 ว่าเวยขาวัจจมับุญญกิริยาวัตถุ ดังนี้แล้ว ก็เพื่อจะ
 ให้ผู้ศึกษาทราบเวยขาวัจจมัโดยประจักษ์ชัด สังเกต
 กำหนดง่าย เป็นอาการหายบ ๆ เท่านั้น ๑ แม้ใน
 พระบาลีประเทศที่เป็นคาถาประพันธ์ ก็แสดงไว้ใน
 นิคมคาถาในกาลทานสูตรว่า เวยขาวัจจ กโรตี วา ชน
 เหล่าใดมาทำซึ่งเวยขาวัจจ การแห่งผู้ชวนชววย คือ

ช่วยด้วยแรงกาย แรงวาจา ในกาลทานนั้น ทักขิณา
 ทานเครื่องเจริญสุขสมบัติก็หาพร่องไปเพราะผู้อื่นมา
 ช่วยนั้นไม่ แม้ชนผู้ช่วยชวนชวายนั่น ก็เป็น
 บุคคลได้บุญในกาลทานนั้นด้วย ดังนี้เถา ก็เพื่อจะ
 แสดงว่า การที่ชวนชวายนับเนื่องในบุญญกิริยาวัตถุ
 สถานหนึ่ง ใ้จะแสดงว่า กล่าวเฉพาะชวนชวายนใน
 กาลทานหรือปกติทาน จึงเป็นเวยยาวัจจมัยกุศลนั้น
 หาไม่ ๆ เมื่ออาศัยนี้ในบาลีและคัมภีร์อรรถกถาฎีกา
 ดั่งรับพระราชทานถวายวิสัยชนามาฉนี้ ได้เนื้อความว่า
 กุศลเจตนาให้บุคคลได้ชวนชวายนในกิจไม่มีโทษเป็นอุ-
 บายแห่งความสุขและประโยชน์แก่ผู้อื่น แล้วด้วยกำลัง
 กาย หรือด้วยกำลังวาจา ชื่อว่าเวยยาวัจจมัยบุญญกิริยา
 วัตถุ ด้วยประการฉนี้ ๆ เมื่อจะแบ่งกาลเบื้องต้นก่อน
 แต่กาลชวนชวาย และขณะชวนชวายอยู่ และเมื่อ
 ขณะชวนชวายแล้ว ก็ได้กุศลเจตนาสามประการ ๆ
 เมื่อบุคคลเกิดกุศลจิตต์คิดว่า เราจักทำกิจกัมม์แห่งผู้
 ชวนชวายสิ่งนั้น ๆ ดังนี้ เมื่อนั้นเจตนาอันชื่อว่าบุพพ
 เจตนา กุศลเจตนาเกิดขึ้นแก่ผู้นั้น เมื่อขณะชวน

ขวายน้อย ๆ ชื่อว่ากรณเจตนา ครั้นได้ขวนขวายแล้ว
 และมาพิจารณาแก่นิ่งไปว่า เราได้ทำกิจการขวนขวาย
 ข้อนั้น ๆ แล้วดังนี้ เกิดกุศลเจตนาใด กุศลเจตนา
 นั้นชื่ออุปปรเจตนา ๆ และเจตนาทั้งสามปรารภกาล
 ขวนขวายดังแสดงมานี้ ชื่อว่าเวยยาวัจฉมัยบุญญกิริยา
 วัตถุสสัน ๆ อนึ่งเมื่อบุคคลมาคิดว่าเราจักทำกิจกัมม
 แห่งผู้ขวนขวายสิ่งนั้น ๆ ดังนี้ก็ดี คิดว่าเราทำความ
 ขวนขวายน้อยดังนี้ก็ดี คิดว่าเราได้ทำความขวนขวาย
 แล้วดังนี้ก็ดี ก็ย่อมคิดด้วยกามาพจรกุศลจิตต์แปด
 ดวงใดดวงหนึ่ง หากคิดด้วยจิตต์อื่นนอกจากกามา-
 พจรกุศลจิตต์แปดดวงนั้นไม่ ๆ อนึ่งเมื่อใดท่าน
 สงเคราะห์บุญญกิริยาวัตถุหึ่งสืบตามอภิธัมมมัย ลงใน
 บุญญกิริยาวัตถุตามสุดต้นตนนัยคงหยุดแต่ทานมัย สีสลมัย
 ภาวนามัย เท่านั้นแล้ว เมื่อนั้น เวยยาวัจฉมัยบุญญ
 กิริยาวัตถุถึงซึ่งสงเคราะห์เข้าในสี่ล เพราะเหตุเวยยา
 วจฉนั เป็นจารีตสี่ล ๆ และเวยยาวัจฉมัยบุญญกิริยา
 วัตถุสนั้น ให้มัดเช็ดฟุ้งกำหนดด้วยกิจต่าง ๆ ซึ่งสัตว์
 มาขวนขวายช่วยให้เสร็จให้แล้ว โดยกำลังกาย กำลัง

วาทา กิจวิเสสต่าง ๆ นั้น คือชำระภูมิสถานพื้นที่แผ่นดินให้ราบไว้ให้ลัดต่อเสี้ยนหนามหมดจดให้สะอาดเป็นที่ปราศณา บุคคลได้เห็นแล้วหยากมาขึ้นมานั่งมานอนอันนั้นก็เป้นเวยขาวัจฉมัย ดังท่านพัฒนาไว้ว่า มาชมมานพได้ทำในบ้านอจลคามเป็นต้น ๆ อนึ่งฟังแสดงด้วยบำเพญกุศลให้เจริญขึ้นโดยลำดับ มีวัตถุทานว่าตั้งได้ลำดับมา มีพราหมณ์ผู้หนึ่งหยุณะเมืองสาวัตถี ออกไปจากบ้านเวลาเข้เย็นแลศฤกษุทั้งหลาย อันห่มคลุมเพื่อจะเที่ยวภิกขาจาร ที่นั้นเมื่ลเขาตั้งอันงอกงามเป็นที่ข้องข้งแห่งน้ำค้ำ มุมจัวร์ของภิกขุองค์หนึ่ง เกิดลอกเข้าณะติลเขาตั้งด้วยหยาตน้ำค้ำ ๆ พราหมณ์ได้เห็นแล้วคิดจะถากถางที่นั้นให้ปราศจากของเจียว รุ่งขึ้นเวลาเช้า ถ้อเอาจอบไปถากที่นั้นให้เตียนปราบให้เสมอเหมือนกับมณฑลลานนวดเข้า เมื่อภิกษุทั้งหลายห่มคลุมณะที่นั้นมุมจัวร์ของภิกขุองค์หนึ่ง ตกกลงที่พื้นเกิดลอกฝุ่น ๆ พราหมณ์ได้เห็นแล้ว คิดจะขจัดฝุ่นให้หาย จึงขนชายมาเทลงณะที่นั้น ๆ ภายหลังวันหนึ่ง แสงแดดกล้าในเวลาปุเรภัตต์ ภิกษุทั้งหลายห่ม

คลุมหุ้ม เพื่อไหลสร้านออกจากกาย พรหมณ์ได้เห็น
 ภิกขุทั้งหลายแล้ว กิจจะกันแสงอาทิตย์จกัถันนั้นเสียให้
 เกิดความสบายแก่ภิกขุสงฆ์ จึงสร้างประรำพอกันแสง
 อาทิตย์อ่อนลงได้ไฉฉะที่นั้น ๆ ภายหวังวันหนึ่งเวลา
 เช้า เกิดฝนตกพรำพร้อมกับลมพายุกัถ้า พรหมณ์แล
 ดูภิกขุทั้งหลายมีจิวรชุ่มด้วยน้ำฝน ได้ความลำบากกว่า
 แต่ก่อน ๆ อีกเล่า จึงสร้างศาลาหลังหนึ่งเสร็จแล้วถวาย
 แก่ภิกขุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน เป็นการฉลอง
 ศาลานั้น ๆ พรหมณ์ผู้บัถเจิตมาเกิดกุศลเจตนา ตั้ง
 ความสุขประโยชน์แก่ท่านผู้เจริญคุณ บำเพญกุศล
 เวยยาวัจฉมับุญหนุน้อยหนึ่ง ๆ ในขณะ ๆ นำมณฑิน
 แห่งตนออกเสียโดยถ้ำคัถด้วยประการนี้ จึงได้มี
 พุทธภาสิตคาถาอนุโมทนาต่อสัมมาปฏิบัตินั้นว่า

อนุปปุพฺเพน เมธาวิ โลกั โลกั ขณ ขณ

กมฺมาโร รชตสฺเสว นิตฺทเม มล มตฺตโน

ผู้มีเมธามาทำกุศลหนุน้อยหนึ่ง ๆ ในขณะ ๆ ตามถ้ำ-
 คัถมา ไม่หยุดยั้งให้ช่องแก่บาปธัมม์แล้ว ก็จะมีงเ้า
 ออกขจัดบาปธัมม์เครื่องหม่นหมองแห่งตนออกเสียได้

ประหนึ่งช่างทองอันหมั่นหลอมหมั่นได้ เป้ามณฑล
 แห่งเงิน แห่งทอง ออกเสียได้นั้น ดังนี้ ๆ กิจ
 พิเศษมีถาดถางภูมิสถานให้เตียนเป็นต้นฉนี้ เป็นกุศล
 เวทย์วิจิตรประการหนึ่ง ๆ การกวาดประเทศสถาน
 ที่นั่งประชุม มีโรงฉนั้นและโรงฉมี โรงอุโบสถเป็นต้น
 และภาคพื้นภายใต้โพธิมณฑล และลานพระศตบุ
 เจดีย์สถาน ก็เป็นส่วนเวทย์วิจิตรกุศล ๆ ให้
 บัณฑิตพึงแสดงพิเศษผลด้วยวัตถุแห่งนางโรหิณีสักย
 ธิดาเป็นตัวอย่าง ๆ ดังได้สดับมา นางโรหิณีสักยธิดา
 เกิดโรคในผิวแล้วสละเครื่องประดับสร้างศาลาพื้นสอง
 ชั้น จำเดิมแต่ปูไม้เรียบเบื้องบนแล้วกวาดและปูลาสน
 ณะภายใต้ ถวายภิกษุทั้งหลายได้นั่งเป็นนิจ ภายหลัง
 โรคในผิวก็เหี่ยวแห้งไป ข้อนี้ควรแสดงได้ว่าเป็น
 อานิสงส์แห่งเวทย์วิจิตรมีประการหนึ่ง ๆ อนึ่งการ
 กวาดประเทศสถานมีลานพระเจดีย์เป็นต้น ก็นับเนื่อง
 ในเวทย์วิจิตร อานิสงส์อันท่านแสดงไว้ในคัมภีร์ปริ
 วารว่ามีอยู่ห้าอย่าง คือจิตต์ของผู้กวาดก็เลื่อมใสหนึ่ง
 จิตต์ของผู้ฉนั้นได้เห็นภูมิสถานที่ท่านกวาดไว้ แล้วก็

เลื่อมใสหนึ่ง เทพดาทั้งหลายก็มีจิตต์อันชื่นชมหนึ่ง
 บุคคลผู้กวาดนั้น ย่อมสั่งสมบุญจะให้ความเป็นบุคคล
 นำมาซึ่งความเลื่อมใสเป็นไปด้วยดี เพื่อจะให้ได้รับสิริ
 สมบัติณะภพนำหนึ่ง บุคคลผู้กวาดด้วยกุศลนั้นที่นั้น
 เพราะแตกแห่ง กายเมื่อนำแต่มรดย่อมเข้าไปถึงสุคติ
 โลกสวรรค์หนึ่ง อานิสงส์แห่งการกวาดนั้น ท่านแสดง
 ไว้ห้าอย่างหนึ่ง ๑ การกวาดประเทศสถานลานพระ
 เจดีย์เป็นต้นนี้ และกวาดถนนให้เตียนควรที่ผู้สัญจร
 จะเคียรโดยสะดวกก็ดี ก็เป็นเวทยาวัจจมัยกุศล ๑ อนึ่ง
 ปราชญ์พึงแสดงอานิสงส์ผลแห่งเวทยาวัจจมัย วิเสส
 ด้วยนิทานพระเจ้าจันทรโชตราชแต่ปางก่อน ๑ ดังได้
 สดับมา เมื่อพระพุทธเจ้ายังไม่ได้บังเกิดในโลก พระ
 เจ้าจันทรโชตราชนั้นได้เป็นบุรุษ อุบุญฐากของ อิศสระ
 ชนผู้หนึ่ง วันหนึ่งท่านผู้อิสสระนั้นไปยังภายนอกพระ
 นครอาบน้ำแล้วกลับมา ได้เห็นพระบัจเจกพุทธเจ้า
 องค์หนึ่ง อันเทียวภิกขาจารไม่ได้บิณฑบาตดำเนินกลับ
 มา แลดูบาตรเหน่วว่างเปล่าไม่มีภิกขาหาร อิศสระชน
 เกิดกุศลจิตต์คิดจะถวายบิณฑบาตทาน แต่ยังไม่หาญแน

ว่าภัตตาหารในเรือนตนสุกเสร็จแล้ว หรือยังไม่สุกเสร็จ
 ประการไร้มิ จึงไม่สามารถจะกล่าวหาญรับเอาบาตรของ
 พระบิณฑุกพุทธเจ้าได้ เป็นแต่ออกวาจา निन्दิต์ให้ยับ
 ยั้งหยุดหนอยหนึ่งแล้ว รีบไปเรือนโดยเร็ว รู้แน่ว่า
 ภัตตาหารสุกเสร็จแล้ว จึงส่งบุรุษอุปัฏฐากนั้นให้รีบ
 เร็วไปรับบาตรของพระบิณฑุกพุทธเจ้ามาเถิด ฯ เมื่อ
 อิศสระชนสั่งคำเดียวเท่านั้น บุรุษอุปัฏฐากวิ่งไปโดย
 กำลังเร็ว รับบาตรมาให้อิสสระชนนั้นใส่โภชนาหาร
 เต็มบริบูรณ์แล้ว อิศสระชนสั่งบุรุษอุปัฏฐากว่า จงรีบ
 เร็วนำบาตรนี้ไปให้ถึงพระผู้เป็นเจ้าเถิด เราให้ส่วนบุญ
 แต่บิณฑุกทานนั้นแก่ท่าน ฯ บุรุษอุปัฏฐากรับบาตรนั้น
 แล้วรีบไปโดยกำลังเร็ว ถวายบาตรแก่พระบิณฑุกพุทธ
 เจ้าแล้วนมัสการแสดงความขวนขวาย และมีมนโพนนิ
 ธานฉนว่า ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้า เวลาภัตตาหารจวนใกล้
 นึกแล้ว ข้าพเจ้าได้รีบเร็วทั้งไปทั้งมา ด้วยผลกสลดเจตนา
 ซึ่งได้รับเร็วแห่งข้าพเจ้าส่วนนี้ ขอพาทนะทั้งหลายอัน
 สามารถจะไปได้ห้าสิบโยชน์ หกสิบโยชน์ ร้อยโยชน์ ร้อย
 ยี่สิบโยชน์ จงเกิดมีแก่ข้าพเจ้าเถิด อนึ่งเมื่อข้าพเจ้า

เติร์ปมาสามวาระณะบัดนี้ กายร้อนด้วยแสงพระ
 อาทิจจ์ แสงอาทิจจ์แผดเผาหนัก ข้าพเจ้าทนไม่ทีอถอย
 เกียดคร้านประการไรเลย ด้วยผลแห่งความหมั่นกล้า
 หาญทนทานนั้น เมื่อข้าพเจ้าเกิดสถานใด ๆ ขออำนาจ
 ของข้าพเจ้า จึงสามารถกล้าเช่นกับเดชแห่งพระอาทิจจ์
 เกิด อนึ่งท่านอัสสระผู้เป็นเจ้าได้ให้ส่วนบุญในบิณฑ
 บาตนี้แก่ข้าพเจ้าแล้ว ด้วยผลแห่งกุศลปัตตานุโมทนา
 มัยนั้น ขอข้าพเจ้าเป็นบุคคลมีส่วนแห่งฉัมมที่พระ
 ผู้เป็นเจ้าได้เหนแล้วนั้นเกิด คือจงบันลโลกุตตรฉัมมอัน
 ประเสิดส่วนทุกขนิสสรโธบาย ๆ พระบัจเจกพุทธ
 เจ้ากล่าววว่า จงสำเร็จตั้งปราถนาเกิดตั้งนี้ แล้วอนุ
 โมทนาด้วยบัจเจกพุทธคาถา ๆ บุรุษนั้นมาในพุทธรูปาท
 กาลนี้ ได้เป็นบรมกษัตริย์จัญฑ์โชตราชผ่านสมบัตเอก
 ราชในอุชเชนีนคร มีพาหณะพิเสสห้าพาหณะ คือช้าง
 พังช่อภักทวดสี่เท้าไว้ วันหนึ่งเติร์ได้ห้าสิบโยชน์ ทาส
 หนึ่งชื่อว่ากาละ วันหนึ่งเติร์ได้หกสิบโยชน์ พาชีสอง
 ช่อเวลกัสีหนึ่ง มุญชเกสีหนึ่ง เติร์ได้วันหนึ่งระยะทาง
 ร้อยโยชน์ ช้างพลายชื่อนาราคีร์เติร์ได้วันละร้อยยี่สิบ

โยชนั ได้พาหนะพิเสสห้าพาหนะด้วยอำนาจกุศล
 เวยยาวัจจัมยนั้น ๆ อนึ่งการชวนชวายเป็นกาม
 ขนทัพสัมภาระ และทำตนให้เป็นพาหนะส่งท่าน
 ทุรพลน้อยกำลังให้ถึงที่เกษม ดังบุรุษหนึ่งได้ช่วยยก
 พระเถรเจ้าอันทุพพลภาพขึ้นสู่ป่าเป็นต้นทั้งปวงนี้ เป็น
 เวยยาวัจจัมยบุญญกิริยาวัตถุแล้วด้วยกำลังกาย บัดเทีต
 ขนย้อมสิ่งสมน้ำเพณฺญปฏิบัติเป็นมารคาสุขสิริสวัสดิวิบุล
 ผล มีนิตฺสสนตัวหย่างดั่งรับพระราชทานถวายเป็นวิสัย
 มาฉนี้ เป็นกายเวยยาวัจจ กิจการแห่งผู้ชวนชวายเป็น
 กายสำเร็จโดยลำพังกาย ๆ แต่ส่วนเวยยาวัจจที่สำเร็จ
 ด้วยวาจานั้น บัดเทีตพึงสันนิฏฐานโดยกิจพิเสสต่าง ๆ
 มีความชวนชวายเป็นประชุมชนให้บำเพญญบุญสร้าง
 กุศล มีบริจาคตานเป็นต้นนั้น ประการหนึ่งการชวน
 ชวามีทานเวยยาฎีกบุรุษ และการชวนชวายเป็นสันตติ
 มหาอมาตย์ได้ปฏิบัติครั้งกาลศาสนาแห่งพระวิปัสสิสัม
 มาสัมพุทธเจ้าเป็นต้นนั้น ๆ เนื้อความในคัมภีร์อรรถ
 กถาแสดงไว้ว่า ดั่งได้สดับมา บุรุษชาวเมืองสาวัตถีผู้
 หนึ่งเป็นบัณฑิตชาติได้ฟังภักตานุโมทนาว่า ผู้ใดให้

ทานด้วยตนและชักชวนบุคคลผู้อื่นให้บำเพ็ญทานด้วย หน้าที่
 ผู้นั้นยอมได้เสวยพร้อมทั้งโภคสมบัติ และบริวารสมบัติ
 ดังนี้ ๆ แล้วคิดจะบำเพ็ญกุศลทางทานมัยอันจะให้ผล
 ทั้งโภคสมบัติทั้งบริวารสมบัตินั้น จึงเชิญเสด็จพระ
 ศาสตากับพระภิกขุสงฆ์พุทธบริวาร เพื่อจะให้ทรงรับ
 ภิกขาหารวันพรุ่งนี้ต่อไป ๆ พระองค์ทรงรับแล้ว
 บัณฑิตบุรุษนั้น เข้าไปยังบ้านที่เขาร้องเป่าชักชวนมหา
 ชนว่า ข้าแต่แม่และพ่อทั้งหลาย ภิกขุสงฆ์มีพระพุทธเจ้า
 เป็นประธาน ข้าพเจ้าได้นิมนต์แล้วเพื่อจะรับภิกขาหาร
 ณะวันพรุ่งนี้ ผู้ใดอาจจะถวายทานแก่ภิกขุได้เท่าใด
 ผู้นั้นจงให้สิ่งของมีข้าวสารเป็นต้น เพื่อประโยชน์แก่
 ยาคูเป็นต้น ถวายแก่ภิกขุเท่านั้นเถิด เราทั้งหลายจักหุง
 ยาคูและภัตต์คักแต่งสุปะพัญญชนวิกิตณะที่เดียวกันแล้ว
 ถวายทานณะวันพรุ่งนี้ ๆ มนุสส์ทั้งหลายได้ฟังบัณฑิต
 บุรุษนั้นเป่าร้องแล้วบริจาคสิ่งของมีข้าวสารเป็นต้น ตาม
 กำลังแห่งตน ๆ ส่งไปแก่บัณฑิตบุรุษนั้น ให้ได้คักแต่ง
 ยาคูและภัตต์ถวายทานเวลาเช้า ตามกาลนิยม ๆ กิจ
 การที่บัณฑิตบุรุษทำด้วยเป่าร้องนั้น เป็นเวยยาวัจจส่วน

สงวน
ม
ห้องสมุด

๒๑
2548
๑๖5๗๗5

เวชยาวัจจมัย

๑๑๑

ซึ่งรวบรวมสิ่งของมีค่าวารสารเป็นต้น ได้แล้วขนา
นั้น เป็นเวชยาวัจจแล้วด้วยกำลังกาย ๆ ข้อซึ่งขวนขวาย
ตั้งสันตติมหาอมาตย์ได้ทำแล้ว ท่านแสดงไว้ว่า เมื่อ
อดีตสมัยครั้งกาลพระศาสนาพระวิปัสสีทศพล สันตติ
มหาอมาตย์ได้เกิดณะตระกูลหนึ่ง ณะเมืองพันธุมดินกร
คิดว่ากิจการสิ่งใดหนอ ไม่ทำความห้ำหั่นและเบียด
เบียนซึ่งผู้อื่นดังนี้ แล้วพิจารณาเห็นว่า การเป่าร้อง
มหาชนในการบุญการกุศลเป็นกิจชอบนัก จำเดิมแต่
นั้นไป กุลบุตรนั้น เมื่อทำกิจกัมมีการเป่าร้องในบุญ
กัมม์นั้น เป่าร้องชักชวนมหาชนว่า ท่านทั้งหลายจงทำ
บุญบำเพ็ญกุศลเถิด ถึงวันอุโบสถแล้ว จงสมาทาน
อุโบสถส่วนกุศลพรตกาลยุดพรหมจรรย์ จงให้ท่าน
เป็นการเฉลี่ยโภคสมบัติแก่ผู้ขัดสนมีความต้องประสงค์
และผู้ทรงคุณควรบูชา ให้ได้บริโภคนเกิดความสุขใน
ภายในจิตต์ บันเทาโลกและตระหนี่เป็นต้น เสียให้
เบาบาง ท่านทั้งหลายจงพึงธัมมคำสั่งสอนให้สำเร็จสุข
ประโยชน์แก่ตนและผู้อื่นณะภพนี้ภพหน้าเถิด อันสิ่งซึ่ง
เป็นรัตนให้เกิดความยินดีอื่นซึ่ง จะเสมอเหมือนด้วย

พิมพ์ที่
กรุงเทพฯ

003238

3.ก.พ.2531

พุทธรัตนขัมมรัตนสังฆรัตนันนั้นไม่มี ท่านทั้งหลายจง
 ทำสักการแก่รัตนทั้งสามเถิด ฯ กุลบุตรคนนั้นเที่ยวร้อง
 เป่าชกขวนมหาชนในการบุญโดยนัยเป็นต้นนั้น พระ
 เจ้าพันธุมดีบรมกษัตริย์พุทธรชนกนาถ ได้ทรงฟังเสียง
 เป่าร้องประกาศในการบุญนั้น ทรงเลื่อมใสแล้ว พระ
 ราชทานม้าเป็นพาหนะ กับพวงมาลัยเครื่องประดับ
 คล้ายกับดวงแก้วมุกดา แก่กุลบุตรนั้น ให้ประดับกาย
 แล้ว นิ่งฉะหลังม้าเป่าร้องในการบุญ ฯ ภายหลังพระ
 เจ้าพันธุมดีมหากษัตริย์ พระราชทานทรัพย์เป็นอันมาก
 และช่างพลายพาหนะหนึ่ง กับเครื่องประดับสำหรับใหญ่
 ให้ประดับกายแล้ว นิ่งฉะคอคชาธารเที่ยวเป่าร้องมหา
 ชนในถิกัมม์ซึ่งเป็นแก่นสาร คือบุญจริยานุโยคนั้น
 จนมีกลิ่นกายคล้ายกับกลิ่นจันทน์ กลิ่นปากดังกลิ่น
 ดอกกุบล ฯ ซึ่งชวนขยายเป่าร้องให้บำเพญบุญสร้างกุศล
 ดังสันตติมหาอมาตย์ได้ประพฤตฉนี้ เป็นเวยยาวัจจมัย
 บุญญราสีส่วนวาจา สำเร็จโดยวจีประโยควจีทวาร อนึ่ง
 ให้นักปราชญ์ฟังแสดงเวยยาวัจจโดยวาจาฉนั้น ด้วย
 วัตถุทานในเสนาสนขันธกะ สิวักข์ขั้วชวนขยายให้

เกิดอุตสาหะแก่นาถบิณฑิกคฤหบดี มีความว่า เมื่อ
 สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จหยุดป่าสี่วันใกล้เมือง
 ราชคฤห์ อนาถบิณฑิกคฤหบดีผู้ภักศดาแห่งภคินีของ
 ราชคฤหคเสรษฐี ออกจากเมืองสาวัตถิไปยังเมืองราช
 คฤห์สำนักราชคฤหคเสรษฐี ได้ทราบแนวว่าองค์พุทธ
 รัตนบังเกิดแล้วในโลก เสด็จมาหยุดป่าสี่วันเวลานั้นก็
 เป็นราตรีสมัย อนาถบิณฑิกคฤหบดีปรารถนาจะไปเฝ้า
 ในเวลานั้นให้จงได้ ราชคฤหคเสรษฐีห้ามไว้ว่า ต่อพรุ่ง
 นี้สว่างแล้ว จงเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคย์องค์อรหันต
 สัมมาสัมพุทธเจ้าใน อนาถบิณฑิกคฤหบดี ก็ยับยั้ง
 นอนหยุดเรือนราชคฤหคเสรษฐี มีสติไปในพระพุท
 ธเจ้าว่าพรุ่งนี้ จักเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคย์องค์อรหันต
 สัมมาสัมพุทธเจ้า โดยกาล ๆ นอนมีสติระฤกซึ่ง
 พระพุทธรเจ้าเป็นอารมณ์ ด้วยกำลังปีติอันกล้าหาญ
 ตื่นขึ้นณะราตรีสามารด้วยมาสำคัันว่าสว่างแล้ว จึงออก
 จากเรือนราชคฤหคเสรษฐีไปยังสี่กัทวาร อมนุสสิ
 ทังหลายก็ชวนชวาย เบิกพระทวารให้คฤหบดีได้ออกไป
 นอกพระนครโดยสะดวก ครั้นคฤหบดีออกจากพระ

นครแล้ว แสงสว่างซึ่งบังเกิดมีนั้นหายไปเกิดมีตมน
ปรากฏ มีความกลัวสตั้งหวาด ความเป็นคนขลาดโลม
ชาติชั้นก็เกิดขึ้น อนาถบิดเท็กคฤหบดีนั้น ปรารถนาจะ
กลับเสีย จึงสวักยักซ์มาไม่เหนกาย ช่วยชวนชวย
ให้ได้ยินแต่เสียงว่า

สตํ หตุถิ สตํ อสุสา สตํ อสุสตรรรถา

สตํ กญญาสหัสธานี อามุตตมณิกุลุทลา

เอกสุส ปทวดีหารสุส กลลํ นาคุมนุติ โสพลี

อภิกุทม คหปติ อภิกุทม คหปติ อภิกุทมนุเต

เสยฺโย โน ปฏิกุทนต์

ดังนี้ มีความว่า พาหนะพิเสสคือช้างและม้าและ
รถเทียมด้วยอัสสตรพาชี สามเหล่าพาหนะนี้ สิ่งละ
ร้อย ๆ นางกัญญาเป็นสตรีงามสรวมกมลเขตแก้วมณีมาก
ประมาณแสนหนึ่ง สิ่งของทั้งปวงนี้ไม่ทำถึงส่วนเสีย
ที่สิบหกแห่งกุสลจิตต์เป็นเครื่องอย่างเท่านั้นของท่านได้
ดูก่อนคฤหบดี ท่านจงก้าวไป ๆ เกิด การที่ท่านก้าว
ไปนี้ เป็นคุณความดีประเสียดนักซึ่งจะถอยกลับเสียไม่
ประเสียดเลย สวักยักซ์ชวนชวยให้ได้ยินสำเนียงสรร-

เสริญในการไป ให้อาณานิคมทึกคฤหบดีเกิดอุสสาหะ
 ในที่จะก้าวไปเพื่อเข้าไปเพื่อจะเฝ้าพระผู้มีพระภาคย์องค์
 อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ด้วยประการฉะนี้ ๆ และการ
 ซึ่ง สุกตตคฤหบดีจะไปเฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าครั้ง
 นั้น ประเสียดโดยวิเสสนัก เพราะเหตุว่าจะได้อनुตตริย
 คุณทั้งหกประการ เจริญด้วยเครื่องเจริญหย่างประเสียด
 ถือเอาแก่นสารคุณอันต่ำเล็ดแห่งกายอันไม่มีแก่นสารนี้
 ได้ ๆ ครั้งนั้นคฤหบดีได้สดับเสียงสวัสด์กษัตริย์สรรเสริญ
 อานิสงสคุณในการที่จะก้าวไปฉะนั้น ก็ดำรงสติในพระ
 พุทธเจ้าเดรีไปด้วยแสงสว่างดั่งในหนหลัง เมื่อไป ๆ
 แสงสว่างหายเกิดมืดมัวมาแล้ว ครั้นคร้าม คิดจะกลับเสีย
 สวัสด์กษัตริย์ร้องให้ไต่ยินสำเนียงแล้วเดรีไป เปนฉะนี้ถึง
 สามวาร ๆ สวัสด์กษัตริย์ช่วยชวนขวยให้เกิดอุสสาหะไม่
 ให้กลับเสียจนบันลุตถึงป่าเสีตวันเมื่อเวลาใกล้รุ่ง เฝ้า
 พระผู้มีพระภาคย์ฟังธัมมเทศนาอนุบุพพิกกา และจตุ
 ราริยสัจ บันลุตโสดาปัตติผลโลกุตตรสมบัติ ณะอาสน
 ที่นั่งฟังธัมมิกถานั้น แล้วเจริญเสด็จพระโลกนาถกับ
 ภิกขุสงฆ์ให้ทรงรับภัตตอาหารบิณฑบาตณะวันพรุ่งนี้ ๆ

ภายหลังวันราชคฤหคเสรมย์ผู้ถวายทานนั้น ตกแต่งข้าช
 โภชาหารอันประณีตถวายบิณฑบาตทานเสร็จแล้ว เชิญ
 เสด็จพระโลกนาถเพื่อจะจำพรรษาเมืองสาวัตถี พระ
 องค์ทรงรับแล้ว อนาคตภิกคฤหบดีโสดาบันอริย
 สาวกให้กิจซึ่งตนมานั้นเสร็จแล้ว กลับยังเมืองสาวัตถี
 บริจาคทรัพย์นับด้วยโกฏิ ซื่อที่เขตนวันสร้างพุทธาธิวาส
 สถานแล้วปฏิบัติ ภิกขุสงฆ์มีพระ พุทธเจ้าเป็น ประธาน
 ด้วยบังจยลาภ และไปยังวิหารกระทำพุทธอุปัฏฐากฟัง
 ฉัมมเทศนา ได้อนุตตรียคุณครบทั้งหกประการ โดย
 นิยมดังนี้ ๆ ซึ่งสวัภักข์ไม่เพิกเฉยเสีย มาคิดจะให้
 ประสพประโยชน์ใหญ่ยิ่ง และชวนขวามาไม่ให้เหน
 กายให้ได้ยินแต่สำเนียงให้เกิดอุสสาหะณนั้นนั้น เป็น
 เวยขาวัจแล้วด้วยวาจา ๆ ถึงแม้การแสดงหนทางให้
 แก่ผู้ที่ไม่รู้จักหนทางให้ไปโดยสะดวก หรือบอกมารคา
 ภิกขาจารแก่บัพพชิต หรือแสดงหนทางไปบ้านทานบตี
 แก่ยากก็ดี ก็เป็นเวยขาวัจมัคกุสล ๆ ให้บังเกิด
 ฟังสาธกด้วยวัตถุในฆตบัตถิตชาดก เป็นนิตัสสน
 อุทาหรณ์ ดังได้สดับมา มีทารกหนึ่งบิดาเป็นทาสแห่ง

อังกุรราชกุมาร แต่มารดานั้นเป็นโคมมิใช่ทาสี บิดา
ของ ทารก นั้น ทำ กาล กิริยา เสีย เมื่อ ทารก อยู่ใน ครรภ์
มารดา ครั้นคลอดเจริญวัยแล้ว เกิดวินิจฉัยขึ้นใน
ราชตระกูลว่า ทาสหรือมิใช่ทาส ฯ พระนางอัญชน
เทวีทรงตัดสินว่า มารดาเป็นโคมมิใช่ทาสี บุตรดีก็เป็น
โคมมิใช่ทาส ปลดเปลื้องทารกนั้นเสียให้พ้นจากความ
เป็นทาสแล้ว ทารกอายุไม่อาจหยุดเมืองทวารวดีนคร
ที่ตนเกิดนั้นได้ จึงไปยังเมืองโรหุนครใต้ชิตาข้างหูก
เป็นภริยา เลี้ยงชีวิตด้วยการทอผ้าขาย หยุดใกล้บ้าน
อเสยหเสฏฐิผู้เป็นทานบดี บำเพ็ญมหาทาน ฯ ครั้ง
นั้นยากทั้งหลายมาแล้ว ฯ และไม่รู้ว่าจะไปยังเรือน
เสฏฐินั้นโดยหนทางใด จึงได้ถามบรุษข้างหูกนั้น อัน
มนุสส์ซึ่งเป็นยากนั้นนั้น เมื่อผู้ใดได้เห็นแล้ว ก็
เหมือนประหนึ่งบอกแก่ผู้เห็นนั้นว่า ท่านไม่บำเพ็ญทาน
สร้างกุศล ก็จะเป็นมนุสส์ยากจนต้องขอทานท่านเลี้ยง
ชีวิตดังข้าพเจ้าทั้งหลาย เหล่ามนุสส์ยากจึงชื่อว่าบอก
อุบายแห่งสุขและทุกข์แก่ผู้เห็นนั้น ฯ เพราะฉะนั้น แม้
บรุษข้างหูกเมื่อได้เห็นยากอันมารับทานท่านเลี้ยงชีวิต

เหล่านั้น จึงคิดว่า เรานี้เพราะไม่ได้ทำบุญไว้แต่ปางก่อน
 บัดนี้จึงทรพลงน้อยทรัพย์ศฤงคาร ไม่สามารถจะให้ทาน
 แม่หน้อยหนึ่ง แก่จนทั้งหลายเช่นยากเหล่านั้นได้ ก็แต่
 ว่าเมื่อเราจะแสดงโรงทานแก่ยากทั้งหลายเหล่านี้ ก็
 ให้เกิดความปีติความอื้อใจ ด้วยบอกอุบายแห่งลาภให้
 เราจะได้เสวยบุญมาก แม้แต่ด้วยประโยชน์กายประโยชน์
 ปากเพียงเท่านั้น บุรุษข้างหูกนั้นได้ความเอื้อเฟื้อและ
 เคารพเกิดขึ้นแล้ว เขยียดแขนเบื้องขวา แสดงโรง
 ทานแก่ยากทั้งหลายนั้น ด้วยไมตรีจิตต์คิดว่า จงไป
 ที่นั่นแล้วได้ลาภที่ตนจะพึงได้นั้นเถิด ฯ บุรุษข้างหูก
 ได้สั่งสมเวรยาวัจจมัฏฺกสลดนี้ ครั้นภายหลังกระทำกาล
 กิริยาแล้วได้บังเกิดเป็นภูมิเทพดาหุณะไม้ไผ่ใกล้รุกข
 กันดาร มีคุณานุภาพไพศาลสถิตหุ้มมือขวาให้สำเร็จ
 ขำขันเป็นต้นตามปรารถนาแก่นุสสัสซัดเสบียงอันเค็รไม่
 ทางรุกขกันดารนั้น สำเร็จด้วยอานุภาพวิบากสามารถ
 แห่งกสลดนัที่ ที่ได้ชวนชวายซึ่งมารคาโรงทานแก่ยาก
 โดยเอื้อเฟื้อและเคารพ ดังรับพระราชทานถวายวิสัย
 ชนามานนี้ ฯ ประการหนึ่งการปฏิบัติคนไข้ด้วยนวด

๕ พัน และชำระล้างอุจาระปัสสาวะและอาเจียนเสีย โดยไม่เกลียดหน่ายซักล้างผ้าห่มและพุงให้อาบน้ำขัด สีสกลกาย ให้เกิดสุขส่วนศีลानุบัติฐานทั้งปวง เป็น เวยยาวัจจมัยกุศลอันวิเศษ มีผลวิบากสุขสมบัติ ควร พัฒนาโดยประเภทเป็นอนเนกวิจิตร แม้พระนราสภ ชัมมสามิสสรฯ ก็ได้ทรงปรารภภิกขุไซ้ อันไม่มีผู้ใด ปฏิบัติแล้วตรัสว่า มารดาบิดาของท่านทั้งหลายไม่มี ถ้าท่านทั้งหลายจะไม่พึงปฏิบัติอุบัติฐานซึ่งกันและกัน แล้ว ใครจักปฏิบัติอุบัติฐานเล่า โย มั อูปัญญุเหยฺย โส คิลานั อูปัญญุเหยฺย ผู้ใดจะพึงปฏิบัติอุบัติฐานเรา ผู้ตถาคต ผู้นั้นพึงปฏิบัติอุบัติฐานภิกขุไซ้เกิดตั้งนี้ ฯ และเวยยาวัจจมัยกุศลนี้ เมื่อถึงอุตกฤษฏ์หย่างยิ่งเพียง ปารีจริยานุตตรियบุญ บำรุงปฏิบัติพระตถาคตหรือ ตถาคต สววกด้วยกำลัง ความเชื่อและความเลื่อมใสอัน ตั้งมั่น ฯ เวยยาวัจจมัยกุศลมีประเภทยมาก ดังรับพระ ราชทาน ถวาย วิสัชชนะโดยเอกเทศ นิสิตสนนัยทั้งปวง นี้ ย่อมให้เมตตากรุณาเมตตาสามอัปปมัญญาพรหม วิหารเจริญขึ้นใน สันดานของผู้บำเพญนั้นตามสมควร

มีอานิสงส์ผลยิ่งและหย่อน ตามเจตนากล้าและอ่อน
 และเขตต์อันต่ำและสูงเป็นต้น ฯ เพราะเหตุนี้
 บัณฑิตชาติสาธุชน พึงทำความไม่ประมาท และให้
 ความเอื้อเฟื้อและเคารพเกิดขึ้น ในเวยขาวัจฉมัย
 บุญญกิริยาวัตถุอันมีอานิสงส์คุณ ดังรับพระราชทาน
 ถวายวิสัยชนามาณี ฯ

สารบัญ

อังกุรราชกุมาร	หน้า ๑๑๗
อจดคาม	” ๑๐๓
อัญชนเทวี	” ๑๑๗
อนาถบิณฑิกคฤหบดี	” ๑๑๓
อเสยหเสณฐี	” ๑๑๗
อานิสงส์การกวาด	” ๑๐๕
อานิสงส์แห่งเวยยาวัจจัมย์	” ๑๑๕
ภากะ ช้อทาส	” ๑๐๘
มตบัตถิต	” ๑๑๖
จันทปโชตราช	” ๑๐๖
เจตนาทั้งสามแห่งเวยยาวัจจัมย์	” ๑๐๑
เชตวัน	” ๑๑๖
ตัวอย่างแห่งเวยยาวัจจัมย์	” ๕๘
ทานเวยยาวฏิกบุรุษ	” ๑๐๕
ทวาราวดีนคร	” ๑๑๗
นารากิริ ช้อข้างพลาย	” ๑๐๘
นิทานมตบัตถิต	” ๑๑๖

นิทานนางโรหิณี สักยชิตา	หน้า ๑๐๕
นิทานพราหมณ์ผู้หนึ่ง	„ ๑๐๓
นิทานสวักยักข์	„ ๑๑๒
พันธมิตรกษัตริย์	„ ๑๑๒
พันธมิตรนคร	„ ๑๑๑
ภักทวัตติ์ ซ่อซ่างพัง	„ ๑๐๘
มาฆมานพ	„ ๑๐๓
มฤชเกสิ ซ่อม้า	„ ๑๐๘
ราชคฤห	„ ๑๑๓
โรรวนคร	„ ๑๑๗
วิปัสสิ์ พระพุทธเจ้า	„ ๑๐๕, ๑๑๑
เวยขาวัจจมัยสงเคราะห์ในสี่ล	„ ๑๐๒
เวยขาวัจจสำเร็จด้วยวาจา	„ ๑๐๕
เวลกสิ์ ซ่อม้า	„ ๑๐๘
สันตติ มหาอมาคย์	„ ๑๐๕, ๑๑๑, ๑๑๒
สาวัตถิ์	„ ๑๐๓, ๑๑๖
สี่ตวัน	„ ๑๑๓, ๑๑๕
สวักยักข์	„ ๑๑๒, ๑๑๔, ๑๑๕, ๑๑๖
เสนาสนขันธก	„ ๑๑๒

แปลศัพท์

(เลขบอกตำแหน่งนำ)

อัปปมัญญาพรหมวิหาร ๑๑๕; พรหมวิหารแผ่ไปในสัตว์
ทั้งสิ้นไม่มีประมาณ

กาลยุกพรหมจรรย์ ๑๑๑; พรหมจรรย์ที่ประพุดตาม
กาลตามยุค คืออุโบสถสี่

กุสลดนัที่ ๑๐๖; ความนิยมในความดี

จริยานุโยค ๑๑๒; หมั่นประกอบประพุด

ทุกขนิสสรโธบาย ๑๐๘; อุบายเป็นเครื่องให้พ้นทุกข์
นิพพจน์ ๕๘; วิเคราะห์ศัพท์

บุญจริยานุโยค ๑๑๒; หมั่นประกอบประพุดบุญ

ปาริจริยานุตตริยบุญ ๑๑๕; บุญมีการบำเรอเป็นสูงสุด

ลักษณะอาหารนิตัสสนนัย ๕๕; เรื่องตัวอย่างที่นำมาโดย
ลักษณะ

สวัทวาร ๑๑๓; ประตุเมือง ที่ยกขึ้นชื่อสวัทสริงหญ่

๔

พากย์มคธ

หน้า ๑๐๔

อนุப்புเพน เมธาวี โลกํ โลกํ ขณ ขณ ฯ
กมมาโร รชตสเสว นิตุชเม มล มตฺตโน ฯ

หน้า ๑๑๕

โย มํ อฺปนฺนุหฺเขยฺย โส คิลาณํ อฺปนฺนุหฺเขยฺย ฯ

หน้า ๑๐๐

เวขฺยววจฺจํ กโรติ วา ฯ

หน้า ๑๑๔

สํ หตฺถํ สํ อสุสา สํ อสุสทรรธา ฯ
สํ กญฺญาสหสฺसानิ อามตฺตมณิกฺกฺขฺทธา ฯ
เอกสุส ปทวฺตีหารสุส กลลฺลํ นาคฺขมนฺติ โสฬสํ ฯ
อภิกฺกม คหปฺติ อภิกฺกม คหปฺติ
อภิกฺกนฺตฺนฺ เต เสยฺโย โน ปฏิกฺกนฺตํ ฯ